

Det kongelige kultur- og kirkedepartement
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Postadresse: 0340 Oslo

Besøksadresse: Bj. Bjørnsøns plass 1

Sentralbord: 23 04 70 00
Telefaks: 23 04 71 03
Telefon direkte: 23 04 99 08
Mobil: 95 03 96 18
E-post: ane.stokland.berg@nrk.no

Norsk rikskringkasting as
Foretaksreg.: NO976 390 512 MVA

www.nrk.no

Deres ref:
2003/1372 ME/ME1 CBU:elt

Vår ref.:
AJUR/ONYH/ABER 03/00421 014

Dato:
3. juli 2003

HØRINGSUTTALELSE VEDRØRENDE ENDRINGER I ÅNDSVERKSLOVEN

1. INNLEDNING

Norsk rikskringkasting AS (heretter benevnt NRK) er forelagt departementets høringsnotat med forslag til endringer i åndsverkloven m.m. som følge av Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2001/29/EF.

I oversendelsesbrevet er fristen for merknader satt til 25. juni 2003. NRK har etter anmodning fått utsatt fristen til 3. juli d.å. Vår uttalelse oversendes således rettidig.

NRK vil nedenfor kommentere enkelte av forslagene i utkastet. Kommentarene vil bli gitt i den numeriske rekkefølge paragrafene er inntatt i høringsnotatet. Innledningsvis vil vi i tillegg kort fremheve enkelte hovedpunkter i vår vurdering.

Departementet foreslår på enkelte områder at enerettighetene styrkes og presiseres. Høringsutkastet gir samtidig uttrykk for at en ønsker å videreføre balansen mellom brukerne og opphavsmennene. NRK finner som generell merknad grunn til å peke på at opphavsmenn og utøvere gjennom sine organisasjoner samlet sett representerer en betydelige påvirkningskraft overfor lovgiver, samtidig som det ikke eksisterer organer som i tilsvarende utstrekning taler brukernes interesser. Lovkonsipister og lovgiver bør derfor føle et særlig ansvar for å ivareta brukernes - og derved samfunnets - interesse i å kunne benytte vernet materiale.

NRK vil videre fremheve departementets uttalte siktemål om "i størst mulig grad" å harmonisere åndsverklvgivningen i de nordiske land. NRK gir sin fulle støtte til dette siktemål og vi vil i den anledning fremme et særskilt forslag om endring av åndsverkloven § 31 annet ledd, slik at denne bestemmelse blir i samsvar med rettstilstanden i de øvrige nordiske land.

Blant departementets forslag vil NRK konkret kommentere endringen i § 2, jfr § 11a vedr. eneretten til midlertidige eksemplarer. Vi anser det som svært viktig at opphavsmannens enerett her ikke blir regulert slik at den blir nok et "rettslig hinder" brukere må overkomme (dvs. i praksis nok et vederlagskrav) for å kunne foreta bruk som etter lovgivningen for øvrig er rettmessig. Vi sikter da bl.a. til nye tekniske

produksjonsformer som sikrer mer rasjonell drift ved rettmessig utnyttelse av åndsverk. Forholdet vil bli utdypet nedenfor.

NRK finner også grunn til særskilt å kommentere forslaget til vern av tekniske beskyttelsessystemer, jfr utkastet § 53a. Vi beklager det innhold bestemmelsen har fått i direktivet og vil anmode departementet om ikke å etablere en strengere regel enn nødvendig for å oppfylle direktivet. Etter vårt syn er denne regel et eksempel på at allminnelige samfunnshensyn og brukerinteresser ikke er tilfredsstillende ivarettatt i direktivet.

NRK vil videre understreke at eventuell innføring av avgift på lagringsmedier, jfr utkastets § 12a-12c, ikke må pålegges profesjonelle brukere, slik som bl.a. kringkastingsselskaper. Å pålegge NRK og tilsvarende foretak å betale slik avgift vil falle utenfor avgiftens legislative begrunnelse.

Endelig vil NRK uttrykke støtte til den modell departementet foreslår for avtalelisens for programmer i kringkastingsselskapenes arkiver. Vi vil imidlertid foreslå enkelte justeringer for å sikre at bestemmelsens formål best mulig kan realiseres.

2. KOMMENTARER TIL DE ENKELTE LOVBESTEMMELSER

Departementet foreslår å samle fellesbestemmelser om avtalelisens i et nytt kapittel 2a for å skape bedre oversikt og klargjøre forskjellen mellom bestemmelser om avtalelisens og tvangslisens. NRK er enig i at det er hensiktsmessig å foreta en slik sammenstilling av fellesbestemmelsene. Vi støtter derfor forslaget.

§ 11 tredje ledd

Departementet foreslår å innføre en ny bestemmelse i § 11 tredje ledd hvori det fastsettes at retten til å benytte avgrensingsreglene i kapittel 2 forutsetter lovlig kopieringsgrunnlag.

NRK ser hensynene bak en slik regel, men vil samtidig peke på at bestemmelsen, slik den er utformet, støter an mot andre viktige regler i åndsverk-loven, såsom bestemmelsen om sitatretten i § 22 og bestemmelsene i §§ 23, 23a og 25. Dette er bestemmelser som har til hensikt å sikre nyhets- og informasjonsretten, samt sikre offentlig debatt. Vi vil derfor sterkt tilrå at det i den nye bestemmelse i § 11 tredje ledd gjøres unntak for bestemmelsen i §§ 22, 23, 23a og 25. Etter vårt syn vil bestemmelsen ellers kunne komme i konflikt med ytringsfriheten.

Departementet foreslår videre i samme bestemmelse at det ikke skal være tillatt å fremstille eksemplarer på grunnlag av en omgåelse av tekniske beskyttelsessystemer i henhold til ny § 53a. NRK er kritisk til rekkevidden av en slik bestemmelse. Her vises det til våre kommentarer nedenfor på side 8 flg.

§ 11a

Direktivets art 2 sammenholdt med direktivets art 5.1 gir lovlig unntak for reproduksjonsretten dersom eksemplarene er midlertidige, ikke har selvstendig økonomisk betydning og er en nødvendig og integrert del i en teknisk prosess for å muliggjøre lovlig bruk av et verk. Bestemmelsen oppstiller således 3 kumulative vilkår for at reproduksjonsretten skal være lovlig og vederlagsfri. I praksis vil dette bl.a. gi

anledning til nettlesning uten å krenke opphavsmannens enerett. Direktivet skal implementeres ved den foreslåtte bestemmelsen i § 11a.

Forslaget innebærer at retten til å fremstille midlertidige eksemplarer begrenses i forhold til gjeldene rett. NRK savner imidlertid en nærmere presisering av hva denne innskrenkningen konkret innebærer.

Hva angår den foreslåtte lovteksten i § 11a vil NRK påpeke at bestemmelsen benytter flere begreper som reiser uklare tolkningsspørsmål. Vi er klar over at bestemmelsen er basert på en oversettelse av direktivets art 5.1, men finner likevel grunn til å påpeke at klarheten er uheldig. Vi mener det er viktig at den norske bestemmelsen ikke bør lede til noen strengere fortolkning enn direktivet krever. Eksempelvis mener vi vilkåret "hvis eneste formål er å muliggjøre" (vår understrekning) er svært uheldig. Å stille krav om kun ett formål for en slik handling vil etter vårt skjønn både være urimelig og retts teknisk uheldig, fordi det er vanskelig å bevise intensjoner. Som regel vil også økonomiske/forretningsmessige hensyn tilsi at opphavsrettsbruker tilstreber en mest mulig rasjonell produksjon og tjenesteyting. Det er ingen grunn til at et slikt tilleggsformål skal lede til at det midlertidige eksemplaret blir urettmessig.

Fortolkningsspørsmål kan også reises i tilknytning til bestemmelsens formulering i § 11a siste setning. Vilkaåret er her at "*eksemplarframstillingen må anses å være uten selvstendig økonomisk betydning*". Hvilket subjekt er det bestemmelsen referer seg til mht spørsmålet om økonomisk betydning? Etter vårt skjønn er det selve eksemplaret som ikke bør ha særskilt økonomisk verdi. Vi vil derfor anbefale at det gjøres en endring slik at "-*framstillingen*" i ordet "*eksemplarframstillingen*" strykes. Siste setning vil da kunne lyde:

Dette gjelder likevel bare der eksemplaret må anses å være uten selvstendig økonomisk betydning.

Forslag om opphevelse av gjeldende bestemmelse i § 31 annet ledd

Departementet har flere steder i høringsnotatet eksplisitt uttalt ønsket om nordisk rettsenhet. NRK støtter som utgangspunkt dette målet fullt ut. I den forbindelse – og i sammenheng med forslaget til bestemmelse om midlertidige kopier som ledd i en teknisk prosess – finner vi særskilt grunn til å foreslå at departementet opphever den norske særregelen i § 31 annet ledd.

Bestemmelsen hindrer bl.a. kringkastingsselskapers innkopiering av lydopptak i fjernsynsprogrammer. Bestemmelsen har skapt betydelige problemer for kringkastingsselskapene etter at den ble vedtatt i 1995. I forarbeidene til lovendringen den gang ble det heller ikke gitt noen legislativ begrunnelse for hvorfor man ønsket å frata norske kringkastingsselskaper denne retten. Gjeldende regler innebærer i praksis at kringkastingforetaket kan avspille og kringkaste et fonogram samtidig med at et fjernsynsprogram sendes. Selskapet kan derimot ikke innkopiere fonogrammet på programmet i forkant av kringkastingen. Derved hindres en rasjonell teknisk produksjonsform og drift. For publikum vil naturligvis eksponeringen fremstå lik uavhengig av om det har funnet sted en innkopiering av lydopptaket, eller om det avspilles separat, men samtidig.

Så vidt vites foreligger det ikke tilsvarende bestemmelser i andre europeiske land. NRK vil derfor på det sterkeste anbefale at bestemmelsen nå endres tilbake slik at den ikke rammer fjernsynsprogrammer.

§§ 12 - 12c.

Departementet foreslår to alternative vederlagssystemer for kompensasjon for eksemplarframstilling til privat bruk. Hvorvidt man velger det en eller andre kompensasjonsalternativ beror i første rekke på en politisk vurdering. NRK vil derfor kun bemerke at dersom vederlagsordningen etableres i form av en "avgift" på lagringsmedier, må det forutsettes at profesjonelle aktører som kringkastingsselskap og andre profesjonelle brukere unntas fra forpliktelsen. Å pålegge avgiftsplikt for slike aktører vil falle utenfor den legislative begrunnelse for regelen. Vi skal for øvrig tilføye at vi prinsipielt mener vederlaget bør tilfalle rettighetshaverne til det materiale som kopieres.

For øvrig skal bemerkes at NRK regelmessig mottar henvendelser fra privatpersoner som ønsker kopi av et sendt fjernsynsprogram for privat bruk. NRK har i en viss utstrekning etterkommet slike henvendelser mot dekning av fremstillingskostnadene. Dette har åndsverkloven gitt adgang til, jfr § 12 annet ledd. Departementets forslag til § 12 tredje ledd vil medføre at NRK ikke lengre kan yte denne tjenesten til våre seere. Etter vårt syn er dette beklagelig og vi ber departementet vurdere muligheten for å sikre en slik begrenset adgang også for fremtiden.

§ 15

Departementet foreslår å videreføre gjeldende lovs § 15 som sikrer helseinstitusjoners rett til vederlagsfritt å gjøre opptak av verk som inngår i kringkastingssendinger, og fremføre disse kort tid etter. Direktivet krever imidlertid at slik bruk bare kan foretas av institusjoner som har et ikke-kommersielt formål, og at det skal skje mot rimelig kompensasjon til rettighetshaver med mindre skaden er minimal for sistnevnte.

NRK har ingen innvendinger mot forslaget.

§ 16

Departementet foreslår i tråd med direktivets artikkel 5.2.c å utvide gjeldende § 16 til også å omfatte eksemplarframstilling av verk til bruk i *undervisningsinstitusjoner til nærmere angitte formål*. Bestemmelsen gir ikke rett til eksemplarframstilling til *erhvervsmessig bruk*.

Ved å utvide § 16 til også å omfatte undervisningsinstitusjoner og samtidig fjerne formålsangivelsen, kan det oppstå grenseoverganger til avtalelisens-bestemmelsen i § 13b om eksemplarframstilling til bruk i undervisnings-virksomhet. På høringsutkastets side 41 uttales det at motivene for utvidelsen i § 16 er å ivareta særlige behov som ikke dekkes av artikkel 5.3.a (som ligger til grunn for § 13b) om bruk av verk i undervisning og forskning.

Slik § 16 er foreslått utformet, er det NRKs oppfatning at det kan oppstå uklare grenser for anvendelsesområdet for henholdsvis §13b og §16. Vi ber departementet vurdere dette nærmere.

§ 23a

Departementet uttaler på side 48 i høringsutkastet at man ønsker å samle bestemmelsene om *fri bruk* av kunstverk, fotografiske verk mv. i § 23, mens tvangslisens for slik bruk foreslås regulert i ny § 23a. Denne bestemmelsen har derved fått overskriften: "*Tvangslisens for bruk av kunstverk og fotografisk verk ved omtale av dagshending*".

Det fremgår imidlertid av bestemmelsens siste punkt at så lenge det er knyttet en dagshending til slikt offentliggjort verk, så er gjengivelse av verket i den forbindelse vederlagsfri. NRK er av den oppfatning at bruk av betegnelsen tvangslisens i overskriften til § 23a blir upresist i den forstand at den situasjon bestemmelsen omtaler in fine, ikke er et tvangslisensforhold, men et reelt unntak fra eneretten. Vi foreslår derfor at overskriften i stedet gis følgende ordlyd:

Bruk av kunstverk og fotografisk verk ved omtale av dagshending.

§ 30

Departementet foreslår å endre gjeldende § 30 slik at kringkastingsforetaks rett til å kringkaste utgitte verk inntreer når *betingelsene for avtalelisens* etter § 36 er oppfylt. Videre foreslås det at vederlag for slik bruk skal avgjøres etter reglene i § 38 (mekling) og ikke etter § 35 (nemnd). Begrunnelsen for dette er å klargjøre skillet mellom avtalelisenser og tvangslisenser.

NRK bemerker at de foreslåtte endringene i tilknytning til § 30 er hensiktsmessige for at avtaler i henhold til denne bestemmelsen kommer i samsvar med andre avtalelisensordninger etter loven. NRK anser det også som en mer tjenlig ordning å benytte tvisteløsning i henhold til § 38 ved eventuell uenighet om fastsettelse av vederlag.

NRK forstår endringen i § 30 dit hen at det gir kringkastingsforetaket rett til å inngå avtalelisenser for kringkasting av alle typer verk og at tvisteløsnings-mekanismen da reguleres av § 38. Mens når det gjelder kringkasting av lydopptak, så må § 45b anses som en *lex specialis*-regel både i forhold til tvangslisensordningen og tvisteløsning i medhold av § 35.

§ 30a

Gjeldende åndsverklov har ingen regler om gjenutsendelse av verk i kringkasternes arkiv, ei heller bruk av dette ved på-forespørseltjenester. Norsk rikskringkasting har et meget omfattende arkivmateriale som vanskelig lar seg utnytte på grunn av komplisert rettighetsklarering. NRK ser derfor svært positivt på innføringen av regler om dette i nye § 30a.

Departementet uttaler at motivet for innføringen av regler om gjenbruk og på forespørsel-tilgjengeliggjøring, er å øke tilgangen til arkivene, blant annet av kulturelthensyn. NRK støtter disse formål.

Konkret åpner utkastet til § 30a for at NRK og andre kringkastere med konsesjon, kan bruke offentliggjorte verk i sine samlinger ved

- a) ny kringkasting og
- b) overføring på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket

når betingelsene for avtalelisens i § 36 er oppfylt.

Departementet forutsetter altså at NRK kan inngå slike avtaler med organisasjon som representerer en vesentlig del av opphavsmenn på området. Imidlertid er det inntatt noen begrensninger i denne adgangen som NRK vil knytte bemerkninger til.

Skjæringstidspunkt – på-forespørsel tjenester:

Utkastet til § 30a annet ledd slår fast at bestemmelsen bare er tiltenkt anvendelse overfor verk som ble kringkastet før 1. januar 1997. Departementet har begrunnet fristen med at WIPO-traktaten ble vedtatt og WPPT innførte internasjonale regler om at utøvere og produsenter har enerett til å tillate på forespørsel-tilgjengeliggjøring av fremføringer/fonogrammer fra nevnte dato. Derigjennom forventes det at kringkasterne fra dette tidspunkt inngikk avtaler som tok høyde for retten til slik bruk. Skjæringspunktet gjøres gjeldende også for gjenutsendelse av verket etter litra a.

NRK vil anføre at det ikke synes nødvendig å ha noe skjæringspunkt for anvendelsen av § 30a. Hensikten med bestemmelsen er å øke tilgjengeligheten til arkivmateriale, og dette skal gjøres gjennom en avtalelisensordning. Det mest hensiktsmessige vil derfor være at en organisasjon på vegne av sine medlemmer kan inngå slike avtaler for alle verk som er kringkastet, ikke bare de som ble utsendt før 1997.

Kompetansen til organisasjonen bør kunne være den samme enten det inngås avtaler som har betydning for verk som ble skapt før eller etter 1. januar 1997. Et skjæringspunkt i tid vil skape et unødvendig og uheldig skille for slik bruk av verk som § 30a åpner for.

For det tilfelle at departementet fastholder nødvendigheten av et skjæringspunkt, vil NRK gjøre gjeldende at det er urimelig sette fristen til vedtakstids-punktet 1. januar 1997. Det ga avtalepartene ingen tid til å områ seg og reforhandle de omfattende avtaler som løp på dette tidspunkt. I praksis var det først i år 2002 at NRK kom i forhandlinger med enkelte rettighetshavere om på-forespørsel tjenester. Så langt vi har kunnet undersøke gjelder den tilsvarende situasjon for kringkasterne i de øvrige nordiske og en rekke andre europeiske land. Vi vil i denne forbindelse opplyse at skjæringspunktet i den danske opphavsrettlov ble forskjøvet til 1. januar 1998 på bakgrunn av påtrykk om dette både fra kringkasterne og rettighetshavere. Etter det NRK er kjent med, er det samme tilfelle i det islandske lovforslaget.

Skjæringspunkt – ny kringkasting:

Departementet foreslår også at dette skjæringspunktet *av praktiske hensyn* skal gjelde for gjenutsendelse. Departementets argumentasjon for å sette en frist til 1. januar 1997 knytter seg til på-forespørsel tjenester og ikke til gjenut-sendelse av materialet. Vi kan derfor ikke se noen reelle hensyn som skulle tale for å sette en tidsfrist for anvendelsen av § 30a når det gjelder utnyttelse etter litra a.

Bestemmelsens anvendelsesområde

Den nye § 30a skal i hht forslaget bare gjelde verk som inngår i kringkastingsforetakets *"egne produksjoner"*. På side 50 i høringsutkastet presiseres at det avgjørende vil være om produksjonen helt eller delvis er finansiert av kringkastingsforetaket. NRK er enig i at det ikke settes formelle krav til hvorvidt programmet er en *"egenproduksjon"* eller ikke, men legges avgjørende vekt på om NRK helt eller delvis har finansiert produksjonen. Sistnevnte vilkår vil følgelig også dekke samproduksjoner, hvilket er av vesentlig betydning.

I siste avsnitt på side 50 i høringsutkastet, uttaler departementet at avtaler inngått med hjemmel i § 30a må respektere eventuelle eldre avtaler der det er tatt stilling til

bruk i form av gjenutsendelse eller på-forespørsel bruk. NRK er som utgangspunkt enig i dette. Men i enkelte tilfeller der NRK og rettighets-haver har inngått avtaler som regulerer slik bruk som § 30a dekker, vil avtalene være utilstrekkelige og utdismessige. Det vil da være nødvendig å reforhandle den eventuelle avtale. I slike tilfeller mener NRK det vil være hensiktsmessig for begge parter om en avtalelisens i henhold til § 30a kan regulere også fremtidig bruk av slike verk.

En del av de avtaler som tidligere er inngått mellom NRK og organisasjoner i henhold til § 36, er av en slik karakter at NRK i realiteten ikke kan gjenutsende verket. I slike tilfeller er hensynet til ivaretagelse av kulturarv like stort som der det ikke er inngått avtaler om gjenbruk som nevnt i § 30a. Vi mener derfor det burde være mulig for kringkasterne å inngå avtaler i medhold av § 30a som får virkning for fremtidig bruk av verk som tidligere var omfattet av en eldre avtale med organisasjon i henhold til § 36. Vi mener derfor at departementets uttalelse om dette forhold på side 50 i høringsutkastet bør endres.

NRK oppfatter at § 30a omfatter verk som også inneholder lydopptak. Lex specialis-bestemmelsen i § 45b kan derfor ikke leses som en begrensning av kringkasternes adgang til å inngå avtalelisenser for slik bruk som reguleres av § 30a.

NRK finner endelig grunn til å bemerke at departementets forslag om å unnta fra § 30a verk der opphavsmannen har nedlagt forbud mot bruk av verket, kan få svært uheldige konsekvenser når det er tale om fellesverk. NRKs produksjoner er i stor grad et resultat av flere opphavsmenns bidrag. Bestemmelsens anvendelsesområde kan derfor bli unødig begrenset dersom en av disse opphavsmennene med en hvilken som helst begrunnelse skal kunne stanse utnyttelse som nevnt i § 30a uten ytterligere begrunnelse. Skal eksempelvis en rettighetshaver kunne nekte slik utnyttelse av verket fordi vedkommende ikke er tilfreds med det vederlagsnivå som følger av avtalelisensordningen?

§ 34

Departementet legger på side 51 i høringsutkastet til grunn at avtalelisensbestemmelsen i § 34 også omfatter intern distribusjon av kringkastings-sendinger i kabel. NRK støtter denne vurderingen.

§ 38

Departementet foreslår at forskrifter gitt med hjemmel i § 38 for bruk av verk etter §§ 13 og 14 også gis virkning for de øvrige avtalelisensbestemmelsene. Det innebærer at tvisteløsningsformen i disse tilfeller blir enhetlig. NRK støtter forslaget.

§ 38a

Departementet foreslår at § 38a, som regulerer vilkårene for at en avtale utløser avtalelisensvirkninger, endres slik at nasjonalitetskravet fjernes og det utslags-givende i bestemmelsen blir hvorvidt organisasjonen representerer en "*vesentlig del*" av opphavsmennenes verk som brukes i Norge. NRK støtter forslaget.

§ 39k

Departementet foreslår at åndsverkloven § 39k endres slik at det heretter vil være opp til et flertall av arvingene å avgjøre om et verk skal offentliggjøres på en annen måte eller i en annen form enn tidligere. NRK støtter forslaget.

§§ 53a og 53b

Departementet foreslår å innføre et forbud mot omgåelse m.v. av effektive tekniske beskyttelsessystemer. Forslaget innebærer en implementering av direktivets artikkel 6. NRK har interesser både som bruker og som rettighets-haver, men det er primært som bruker NRK har kommentarer til disse bestemmelsene. NRKs kommentarer er både av generell art og knyttet til forslagens konkrete betydning for NRKs daglige virksomhet.

Generelle bemerkninger til §§ 53a og 53b

Det er NRKs oppfatning at innholdet i forslagens § 53a er vanskelig tilgjengelig og forbudets rekkevidde kan være uklart. Dette er betenkelig bl.a. fordi det her er snakk om en straffesanksjonert forbudsbestemmelse, jfr legalitets-prinsippet.

NRK oppfatter bestemmelsens første ledd slik at den skal omfatte de tekniske beskyttelsessystemer som anvendes for å hindre eller begrense opphavs-rettslig relevante handlinger. Forslagets ordlyd er rettet mot "bruk som er omfattet av enerettene angitt i § 2". Det fremstår imidlertid som uklart om departementet her mener *alle* handlinger som isolert sett er omfattet av ene-rettene, eller om det kun menes at den skal omfatte enerettene i innskrenket forstand, hvor avgrensingsbestemmelsene i åndverkloven kapittel 2, og eventuelle avtaler opphavsmannen har gjort med bruker, er hensyntatt. I følge direktivets artikkel 6.3, og som departementet har påpekt bl.a. på side 60 i høringsnotatet, skal bestemmelsen kun gjelde de handlinger opphavsmannen ikke har gitt tillatelse til. Det nevnes i denne forbindelse ingenting om avgrensingsbestemmelsene, hvilket tyder på at forbudet i utgangpunktet også er ment å omfatte omgåelse av beskyttelsessystem der formålet er lovlig bruk etter avgrensingsbestemmelsene.

Hensyn til lovlig bruk i medhold av avgrensingsbestemmelsene er imidlertid i en viss utstrekning søkt i varetatt i forslagens § 53b, jfr direktivets artikkel 6.4. Det er her foreslått at rettighetshaver skal pålegges å sørge for at de som har lovlig tilgang i henhold til visse avgrensingsbestemmelser, skal kunne få gjøre bruk av verket i den utstrekning som følger av disse avgrensingsbestemmelser. Etter NRKs oppfatning er det imidlertid uheldig å la rettighets-haverne få ansvar for å vareta brukernes og allmennhetens interesse. Risikoen for at rettighetshaveren gjør mer for å verne egne interesser fremfor allmennhetens, vil være nærliggende. Særskilte problemer kan dessuten oppstå der rettighetshaveren eksempelvis går konkurs eller er vanskelig å forholde seg til av andre grunner.

Disse forholdene har departementet foreslått kompensert med en nemd-løsning. Her kan brukeren klage inn en rettighetshaver som ikke har oppfylt sin plikt til å gi brukere tilgang til lovlig bruk. Etter NRKs oppfatning er det likevel en fare for at det vil være svært omstendelig og kunne gå lang tid før brukeren får sin berettiget adgang i disse tilfellene. Det er lagt opp til at klage til nemden først skal kunne sendes inn der rettighetshaveren ikke *innen rimelig tid* har gitt brukeren adgang til verket. Når først klagen har kommet til nemda, er det ikke usannsynlig at nemda har *liten kapasitet*, og at det går ytterligere tid. Deretter skal det settes *en frist* for rettighetshaverens oppfyllelse av plikten.

NRK kan på grunnlag av ovennevnte synspunkter ikke støtte den foreslåtte løsningen. NRK er naturligvis klar over Norges forpliktelser til å være lojal mot direktivforslaget,

men basert på hvilke konsekvenser lovforslaget kan få, vil NRK anmode departementet om å ikke tolke artikkel 6 i direktivet lengre enn strengt tatt nødvendig i favør av rettighetshaver.

NRK vil i stedet foreslå at bestemmelsen i § 53a første ledd innskrenkes til kun å forby omgåelse der formålet er urettmessig bruk. Bestemmelsen i §53a første ledd kan i tilfelle lyde slik:

"Det er forbudt uten samtykke å omgå effektive tekniske beskyttelsessystemer som har til formål å kontrollere tilgang til og bruk av et vernet verk, og som benyttes av rettighetshaver eller den han har gitt samtykke. Forbudet gjelder imidlertid ikke der formålet med omgåelsen er å mulig-gjøre lovlig bruk av verket etter avgrensingsbestemmelsene i kapittel 2 og 2a."

Dersom forslaget til innskrekning ikke tas til følge, vil NRK anbefale at man endrer rutinene som er foreslått for nemda og for hvordan tilgang til beskyttet verk kan gis. Bl.a. bør nemda gis en myndighet og effektivitet tilsvarende det namsretten har ved midlertidig forføyning. En bruker vil da kunne bringe saken inn for nemda for å få tilgang eller bruke verket eksempelvis neste dag, i stedet for å vente til det har "rimelig tid" og nemdas frist har gått ut.

Spesielt om forslagens innvirkning på NRKs virksomhet

Forslaget til ny § 53b omfatter bl.a. NRKs rett til efemære opptak i § 31, slik at rettighetshavere pålegges å legge til rette for at NRK kan ta efemære opptak uavhengig av tekniske beskyttelsessystem. NRK støtter denne delen av forslaget. Ovennevnte bekymring med hensyn til at det legges opp til at rettighetshaverne selv skal finne tilstrekkelige metoder, og at nemd behandling kan trekke ut, gjelder imidlertid fullt ut også i forhold til NRKs rett etter § 31.

Bekymringene gjelder spesielt i forhold til den praksis NRK og andre kringkastere har i dag ved bruk av musikk i radio- og fjernsynsprogrammer. NRK legger musikk fra CD'er på en sentral digital musikkdatabase. Databasen tjener utelukkende til interne utsendelses- og produksjonsformål, og har bidratt til en langt mer effektiv og forenklet programproduksjon. Det er ikke lenger nødvendig å hente CD-er manuelt i det fysiske arkivet, for deretter sette CD-en i avspilleren, finne frem til riktig sang osv. Databasen har dessuten gjort det enklere å lage automatiske radioprogram, hvor musikkmenyen er forhåndsprogramert.

CD-er med kopisperrer og lignende beskyttelsessystem gjør det imidlertid vanskelig å opprettholde en slik rasjonell løsning med bruk av en musikk-database. Musikken på CD-ene med kopisperrer kan ikke legges inn i databasen, uten at sperreren omgås. NRK og andre kringkastere risikerer nå å måtte gå tilbake til bruk av foreldete produksjonsmetoder i form av et fysisk musikkarkiv, dersom selskapene ikke gis tilgang til eksemplarer uten kopisperre.

NRK vil videre påpeke at det er svært viktig at adgangen til verket muliggjøres slik at det også er mulig å sitere verket i samsvar med § 22 eller gjengi verket i forbindelse med §§ 23, 23a og 25. Hensynet til nyhets- og informasjonsretten tilsier at disse

bestemmelsene tas med i opplistingen i § 53b. Etter vårt syn vil bestemmelsen ellers kunne komme i konflikt med yringsfriheten.

§ 53d

Departementet foreslår en ny bestemmelse om forbud mot fjerning eller endring av elektronisk rettighetsinformasjon. NRK støtter innføringen av denne bestemmelsen.

* * *

Med vennlig hilsen
Norsk rikskringkasting AS

Olav A. Nyhus
Juridisk direktør